

Lehitala Tui Puipuia mo te Atunuku (NIR)

Ko te faiga o na tui puipui ko hetahi ia o polokalame a te *Well Child Tamariki Ora* e heai he totogi ma e fakaaga ki te fakaleleia atili o te puipuiga o te ola malolo o tau tama

Ko na tui puipuia e mafai ke puipuia ai tau tama mai na famai kino lahi. Ko na vailakau tui e tui ai, e fakateki ai te tino ke gaohi na antibodies i e ia ka puipuiagia tau tama. E tatau tau tama ke fai uma na tui e ve ona tuhia i te lihi katoa o na tui puipuia (National Immunisation Schedule), ke mafai ai ke puipuia katoatoa mai na famai uma ienei.

Hea te Lehitala Tui Puipuia mo te Atunuku (NIR)?

Ko te Lehitala Tui Puipuia mo te Atunuku (National Immunisation Register - NIR) ko he polokalame komipiuta e fakamaumau ma teu ai na fakamatalaga e uiga ki na tui puipuia o tau tama.

Ko te NIR ka fehoahoani ki na tino e kikilagia te itu tau ki te ola malolo, e ve ko tō fomai kāiga, ke fakamaumau ki loto na fakamatalaga e uiga ki na tui puipuia o tau tama.

E vehea ona fehoahoani te NIR ki taku tama?

Ka mafai ke fakaaogā e tō fomai kāiga pe ko te teine fomai te NIR ke hiaki ai pe nia na tui puipuia o tau tama kua uma te fai. Ko te mea tenei ka mautinoa ai ka maua e tau tama te tui puipuia kua fautuagia mo te matua kua i ei (kikila ki te vāega i lalo - Lihi katoa o na Tui Puipuia).

Ko tamaiti e mafai ke kikila e ni fakalapopotoga tau te ola malolo kehekehe (health care providers) kafai e tauale. Ko te NIR ka mautinoa ai e maua e te fakalapopotoga tau te ola malolo e kikilagia tau tama, na fakamatalaga e uiga ki na tui puipuia o ia, e tuha lava pe ko fea te pitonuku e i ei ai koe (kafai koe kua hifi ki hetahi pitonuku pe fano ki hetahi fomai).

Ka fakamanatu e te NIR ki to fomai pe kafai kua mihi na tui o tau tama.

E vehea ona fehoahoani te NIR ki tamaiti uma lele?

Ka kave e te NIR he lihi e hako ki na fakalapopotoga tau te ola malolo uma, ma fakailoa ki ei te pahene o tamaiti kua uma te fai o na tui puipuia. Ka fai tenei ma mea e mafai ai ke fakaaogā hako na lihohi ki na mea e tatau ke fakaaogā ki ei.

Ka fehoahoani foki te NIR ke kikila totoka ai ki ni popolega e uiga ki ni famai pēhi. Ko te famai pēhi e tutupu kafai he famai kua halalau ma pēhi i loto o he kakai. E fakaaogā foki te NIR ke fuafua lelei ai te haogalemu ma te aogā o na vailakau tui (vaccines).

Ni fakamatalaga vehea te teu i loto o te NIR?

Kafai e uma tō fanau oi kave ai na fakamatalaga e uiga ki tau pepe e te fale failele pe ko te tino e kikiligia na failele (lead maternity carer – he tino fakafanau pe ko he fomai), ke lehitata tau pepe i te NIR. Ko na fakamatalaga ienei e fai lava ma fakafou (update) e te fakalapotopotoga tau te ola malolo e kikiligia koe, kafai e fai na tui puipuia o tau tama.

Ko te faiga tenei ka mautinoa ai e maua na fakamaumauga hako e uiga ki na tui puipuia o tau tama i taimi uma. Ko na fakamatalaga ienei e uiga ki tau tama ka fakamaumau ki lalo:

- te igoa o tau tama, te tuatuhi, aho fanau, he tama pe he teine, te atunuku e tupuna mai ai (ethnicity) ma tana numela fakapitoa tau te ola malolo (National Health Index, NHI)⁺
- te igoa o te fakalapotopotoga tau te ola malolo e kikiligia tau tama (fomai kāiga, tino fakafanau ma te *Well Child Tamariki Ora* provider)
- na tui puipuia o tau tama kua uma te fai
- na fakamatalaga mo te fakafehokotakiga ma na mātua pe ko na mātua tauhi.

Ka mafai foki ke fakamau i te NIR kafai he mātua e hē fofou ke tui tana tama i he itukaiga vailakau tui, pe ni mafuaaga tau te ola malolo e hē tatau ai ke fai te tui tena.

Kafai na fai na tui puipuia o tau pepe mo te hepatitis B pe ko TB i te taimi na fanau mai ai, ka fakamau la na mea ienei ki loto o te NIR.

E hē fakamaua i loto o te NIR na fakamatalaga tau talaaga – kae nā ko na pepe fatoa fananau kua kamata o latou tui puipuia ma kua tuhia na igoa i te Lehitata.

Ko na fakamatalaga e uiga ki na tui puipuia o na tamaiti matutua e hē fakamaua ki loto o te NIR, vaganā na tui foki i te MeNZB™ i te taimi e tahi. E katoa loa na tui MeNZB™ o na tamaiti matutua, oi ka hē toe i ei lele ni ietahi fakamatalaga e uiga ki na tui puipuia e fakamaua ki loto o te NIR.

⁺ Ko te Numela Fakapitoa tau te Ola Malolo (National Health Index), ko he numela e tuku ki tagata uma i te taimi e fanau mai ai, ma ko te hihitemu tenei kua leva te fakaaoga e te Ola Malolo i Niu Hila. Ko te numela e mafai ke iloa lelei ai ia tagata tau tokatahi uma, fakatatau ki na fehoahoaniga tau te ola malolo ma na fakamaumauga.

Lihi o nā Tui Puipuia mo te Atunuku*

Matua	Nā fāmai ma nā tui puipuia
6 vaiaho	Diphtheria/Tetanus/Whooping cough (pertussis – tale vivini)/Polio/Hepatitis B/ <i>Haemophilus influenzae</i> type b 1 tui (INFANRIX® -hexa) Pneumococcal 1 tui (Prevenar®)
3 māhina	Diphtheria/Tetanus/Whooping cough (pertussis – tale vivini)/Polio/Hepatitis B/ <i>Haemophilus influenzae</i> type b 1 tui (INFANRIX® -hexa) Pneumococcal 1 tui (Prevenar®)
5 māhina	Diphtheria/Tetanus/Whooping cough (pertussis – tale vivini)/Polio/Hepatitis B/ <i>Haemophilus influenzae</i> type b 1 tui (INFANRIX® -hexa) Pneumococcal 1 tui (Prevenar®)

15 māhina	<i>Haemophilus influenzae</i> type b 1 tui (Hiberix™) Measles (mihela)/Mumps (mami)/Rubella (lupela) 1 tui (M-M-R® II) Pneumococcal 1 tui (Prevenar®)
4 tauhaga	Diphtheria/Tetanus/Whooping cough (pertussis – tale vivini)/Polio 1 tui (INFANRIX™-IPV) Measles (mihela)/Mumps (mami)/Rubella (lupela) 1 tui (M-M-R® II)
11 tauhaga	Diphtheria/Tetanus/Whooping cough (pertussis – tale vivini) 1 tui (BOOSTRIX™)
12 tauhaga tamaiti fafine oioti	Human papillomavirus** 3 inumaga i loto o te 6 māhina (GARDASIL™)
<i>*mai ia Luni 2008 **mai te 2009</i>	

Ko na tui puipua e mafai ke fai i te taimi e fanau mai ai he pepe:

- ko na pepe a na mātua e maua i te hepatitis B, ka ofo atu ki ei te vailakau tui mo te hepatitis B ma na antibodies HBIG (hepatitis B immunoglobulin)
- ko na pepe e ono maua i te TB te ka ofo ki ei te tui BCG (bacillus Calmette-Guérin).

E mafai vehea ona maua e he tino na fakamatalaga e i loto o te NIR?

E nā ko na fakalapotopotoga tau te ola malolo oioti kua i ei te fakatagaga, te mafai oi kikila, fakaopoopo ki ei pe huiagia foki na fakamatalaga e fakamaumau i loto o te NIR. Ko kilatou ienei e ono aofia ai tō fomai kāiga, te teine fomai, te tino fakafanau (midwife), Plunket nurse, fomai fakapitoa, he tino mai te Well Child, na Outreach Services ma fakalapotopotoga tau te ola malolo a tagata Maoli ma atumotu o te Pahefika.

E mafai he mātua pe he mātua tauhi, ke lea mo hana kopi o na fakamatalaga tau ki na tui puipua o tana tama i ho he taimi, pe lea kui atu i te tino e fehoahoani atu kia te koe i na mea tau te ola malolo (healthcare provider), ke fakahako na fakamatalaga kua uma te fakamaumau.

E mafai au ke hē i loto o te NIR?

I te taimi e faitama ai koe ma kafai e uma tō fanau, ka fakailoa atu kia te koe e te tino e kikiligia na failele (lead maternity carer – he tino fakafanau pe ko te fomai), e uiga ki te NIR, te fakaaogaga ma te aogā.

E ono hē fofou koe ke fakamaumau na fakamatalaga e uiga ki tau pepe i loto o te NIR. E mafai te mea tenei, kae e tatau ke fakatumu ma haini e koe he pepa ke nahe i loto tau pepe. Ko te numela fakapitoa mo tau pepe, te aho fanau, te District Health Board, ma ho he tui puipua kua uma te fai ka ko heki faia tau tonu ke nahe i loto o te Lehitala na fakamatalaga e uiga ki tau pepe, ka tuku pea i loto o te NIR. Ko na fakamatalaga ienei taofi kae ke mafai ai ke iloilo lelei te tulaga kua pa ki ei te faiga o na tui puipua.

Kae kafai tau tama e fai hona tui MeNZB™ oi e tatau la ke fakamau te mea tenei ki loto o te NIR. Ko ietahi vailakau tui uma e tui fakatahi ma te MeNZB™ e tatau ke fakamau ki loto o te NIR. (Kafai e uma na tui MeNZB™, ka hē toe fakamaua lele ni ietahi vailakau tui ki loto o te NIR, pe kafai kua hē i loto tau tama).

Ka avanoa pea lava na tui puipua e aunoa ma he totogi mo tau tama i te lihi katoa o na tui puipua (National Immunisation Schedule) mo tamaiti e 16 tauhaga agai ki lalo te matua, e tuha lava pe i loto ona fakamatalaga o te NIR pe heai.

Hea te mataloa e teu ai na fakamatalaga i loto o te NIR?

Ka teu pea lava na fakamatalaga i loto o te Lehitala mo te olaga katoa o te tino tena, ma e teu mo hetahi 10 tauhaga kafai te tino e oti.

Lehitala Tui Puipua a te Atunuku (National Immunisation Register – NIR) – fakamatalaga tāua lahi mo matua:

- Ko te NIR ko he hihitemu tau fakamatalaga e teu ai na fakamatalaga e uiga ki tau tama
- Ka fakamaumau ma update e tō fomai pe ko te teine fomai na fakamatalaga tau tui puipua o tau tama i loto o te NIR
- Ka fehoahoani te NIR ke mautinoa e fai uma na tui puipua o tau tama
- Ka fehoahoani te NIR ki te kikilaga o te tulaga tau ki te faiga o na tui puipua ma te fuafuaga o na polokalame tui puipua
- Kafai koe e hē fofou ke i loto o te NIR na fakamatalaga e uiga ki na tui puipua o tau tama, e mafai e koe oi fai te mea tena (vaganā kafai tau tama e tui i te vailaku tui MeNZB™. Kikila ki te itulau i mua atu).

Mo ni ietahi fakamatalaga e uiga ki te Lehitala Tui Puipua mo te Atunuku (NIR)

- Faitala ki te tino e kikiligia na failele (lead maternity carer)
- Faitala ki tō fomai, te teine fomai pe ko te Well Child provider
- Fakafehokotaki te ofiha mo te ola malolo i te mea e nofo ai koe pe ko te Medical Officer of Health
- Fakafohotaki te administrator mo te National Immunisation Register (NIR) i te District Health Board a te itumalo e nofo ai koe
- Hiaki te website a te Ministry of Health www.moh.govt.nz/immunisation.html

Lehitala Tui Puipua mo te Atunuku (NIR) – fakalelei atiliga o te ola malolo o tamaiti

NIR: Recording immunisation history

MANATŪ HAUORA